

Møddinger og Gødskning.

Af *H. P. Hansen.*

Forfatteren August F. Schmidt har — som han skriver i Forordet til sit Skrift med ovenstaaende Titel — ofte følt Savnet af en kulturhistorisk Skildring af Møddinger og Gødskningsbehandlingen i de danske Landsbyer og paa de danske Vange. Dette Savn har han nu afhjulpet ved Udsendelsen af nævnte Skrift, udgivet af Det kgl. danske Landhusholdningsselskab paa Aug. Bangs Forlag, 1939.

Ud af forskellige topografiske og folkløristiske Værker har Forfatteren plukket de, som Regel smaa, Afsnit eller korte Bemærkninger, der fandtes om Møddinger og Gødskningen, og saa har han delt Stoffet i følgende Afsnit: Erkendelsen af Gødningens Værdi; Fremskridtsforsøg; Forøgelse af Staldgødningen ved forskellige Metoder; Gødning som Brændsel; Møddingstedet; Ældre Oplysninger om Møggørsel; Møddinggilde; Nutidsoptegnelser om Møggørsel og Register.

Vedrørende Forholdene i Oldtiden ved man naturligvis intet direkte, men Forfatteren gaar, under Paa-virkning af Professor Hatts Bog om Landbrug i Danmarks Oldtid, ud fra, at Agerbrugets Intensitet blev øget »meget stærkt« i Aarhundrederne efter vor Tidsregnings Begyndelse. Forudsætningerne herfor skulde være »den tekniske Udvikling, nye Redskaber og især Jernudvindingen« — »rimeligvis blev der nu ogsaa tilført Markerne Gødning«, skriver Schmidt.

Anmelderen maa sætte et stort Spørgsmaalstegn ved

Udtrykket, »meget stærkt«, thi Udgravningerne af Jernalderhustomterne viser, at Kreaturholdet var lille i dette Afsnit af Oldtiden, Manglen af Udhuse til Foder fortæller os, at Avlen maa have været ringe, hvad ogsaa de relativt smaa Kornbeholdere og Kværnstene kan tyde paa. Og med Hensyn til »nye Redskaber«, da er der næppe Grund til at tro, disse var stort bedre, end de havde været i Broncealderen, naar lige undtages, at Kornseglen nu var større og bedre.

Man har, efter min Mening, tillagt Jernets Opdagelse altfor stor Betydning for Landbruget, thi det er dog en Kendsgerning, at Bønderne endnu i Begyndelsen af forrige Aarhundrede levede i »Træalderen«: Træværket i Husene var toldet sammen, Møblerne blev pindede uden Anvendelse af Jern (naar bortses fra Beslaget), Redskaber og Arbejdsvogne var, praktisk talt, af Træ, man brugte endnu træakslede Arbejdsvogne med Hjul uden Jern, Spader, Skovle og Grebe var mange Steder af Træ, Harverne havde Trætænder, og man brugte Træplove, hvori dog Langjern og Skærer var af Jern osv. osv. Saa sjældent og kostbart var Jernet endnu i Begyndelsen af forrige Aarhundrede, at det blev betragtet som et Tegn paa Velstand, naar man i en Bondegaard havde en jernbeslaaet Vogn og en Jernkakkelovn.

Har man gødet den dyrkede Jord i Oldtiden, og det er nok muligt, saa har Gødskningen i hvert Fald baade med Hensyn til Kvalitet og Kvantitet været ringe, som Tilfældet var op imod vor Tid, derimod har Jordens Hvileperioder sikkert været af større Betydning for Avlen.

Man maa huske paa, at Dyrene, der blev fodret inde i Vinterhalvaaret, overvejende maatte nøjes med Halm, Hø — af en saare ringe Kvalitet — og Vand, idet man hverken kendte til Rodfrugt eller Kraftfoder. Som Følge heraf og som Følge af slette Opbevaringsforhold, var Møddingernes Indhold af ringe Værdi for Jorden.

I et Afsnit, Forøgelse af Staldgødningen ved forskellige Metoder, fortælles om, hvorledes man i ældre Tid smed alt muligt i Møddingen: »gamle Jorddiger, Grøn-

svær, Opfejning, gammelt Halm, i Strandegne Tang, i Hedeegne Lyng osv. Paa Smaaøer (maaske navnlig Fanø) og i Kystegne (hele Vestkysten op, Fyn m. fl. St.) brugtes Fiskeaffald som Gødning, medens Aske har været brugt i samme Øjemed i alle Dele af Landet», skriver Forfatteren. Der kunde tilføjes, at selvdøde Dyr ofte havnede paa Møddingen, og at ikke alene Fiskeaffald blev brugt som Gødning, men at man ikke sjældnen har gødet Jorden med Fisk, naar Fangsten var saa stor, at man ikke kunde afsætte denne.

Blandt Fyldet i de gamle Møddinger spillede Lyngtørvene en særlig stor Rolle i de jyske Hedeegne, hvad der nævnes adskillige Eksempler paa. Pastor Knud Aagaard i Agerskov skriver i sin Bog, Veiledning til en Gaards Drift i Hedeegne, 1811, at »en Mødding paa 100 Læs bestod af 90 Læs Tørv og 10 Læs bart Møg«, og saaledes havde Forholdene sikkert været i umindelige Tider. I »Kulturminde«, 1939, findes en Afhandling om den Sundspræst, Stephan Olesen Aale, der var Præst fra 1670—1723, og deri nævnes adskillige Eksempler paa, hvilket uhyre Tørveforbrug Præstegaarden havde for ca. 250 Aar siden. Hovedparten gik til »Træk« ved Husene (Gaardens Vinterbeklædning) og til Træk i Møddingerne, hvor Husenes Træk ogsaa havnede om Foraaret.

At man, trods den ringe Omsorg, der som Regel blev vist Møddingen i ældre Tid, lagde megen Vægt paa Gødninger, det er der Eksempler nok paa, f. Eks. i de gamle Landsbylove. Det hedder saaledes i Viden fra Skive, 1769: »— da Gødningen er den sande Grund og væsentligste Aarsag til Kornets som Græssets overflødige Frembringelse —«.

Det er først i vor Tid, man har faaet den videnskabelige Forstaaelse af Gødningens og Ajlens Værdi og rette Anvendelse. Sent fandt man paa at samle Ajlen, senere, at Beholderen skulde være absolut tæt, da det ellers gik med Kraften, som det gaar med Øllet, naar dette, som Skik var i ældre Tid, henstaar i en aaben Ølpotte.

Forfatteren omtaler Brugen af Mergel, og han næv-

ner ganske kort Kunstgødning og derunder ogsaa Benmel. Det vilde have været rimeligt, om han ogsaa havde fortalt, at der blev indrettet adskillige Benmøller her i Landet i Slutningen af forrige Aarhundrede, men ellers har han i det væsentlige faaet med, hvad der kan siges om de Emner, han behandler.
